

Tomolya János

Az úgynevezett „Geraszimov-cikk” margójára

DOI 10.17047/HADTUD.2018.28.3-4.79

A Kelet-Ukrajnában 2014-ben kirobbant fegyveres konfliktus újra az érdeklődés középpontjába állította az ún. „hibrid hadviselés” problematikáját, amely már korábban is a hadtudomány művelőinek körében viták tárgyát képezte. A vita egyik okát a Geraszimov tábornok által 2013-ban megírt, *A tudomány jelentősége a haladásban* című cikkének különböző értelmezésében lehet azonosítani. Jelen tanulmányom célja, hogy megvizsgálja és megvilágítsa a cikk valódi tartalmát és mondanivalóját.

A Krím-félsziget 2014-es orosz bekebelezése a hadtudomány művelőinek körében felerősítette az ún. „hibrid háború”, vagy a „hibrid hadviselés” témában már korábban is meglévő vitákat. A viták egy jelentős része arra vezethető vissza, hogy az azok kiinduló pontjaként kezelt, Valerij Geraszimov, orosz vezérkari főnök által írt, *A tudomány jelentősége a haladásban* címet viselő cikkét¹ többen el se olvasták vagy félreértelmezik.

Úgy gondolom, érdemes feltárni, hogy a sokak által kiinduló referenciaként alkalmazott Geraszimov-cikk valójában miről szól, értelmezhető-e a hibrid háború doktrínájaként és felállítható-e ez alapján az ún. Geraszimov-modell. Megítélesem szerint, anélkül, hogy szó szerinti fordítást adjak a kb. 2000 szavas cikkről, érdemes az elhíresült Geraszimov-cikk tartalmát áttekinteni, és megjeleníteni annak tartalmi mondanivalóját.

A Geraszimov-cikk tartalma

Geraszimov esszéjének bevezető szakaszában kifejti, hogy véleménye szerint a béke és a háború közötti állapot határainak elmosódása folytatódik, a háborúk nem kezdődnek hadüzenettel, azok nem a korábbi sablonok szerint zajlanak. A továbbiakban

1 Valerij Geraszimov: *Cennoszty nauki v predvidenii. (ЦЕННОСТЬ НАУКИ В ПРЕДВИДЕНИИ)* Megjelent 2015. március 5-én Moszkvában, a *Voenno-promyshlennyi kurier (Hadipari Hírek)* 8. évfolyam 476. számának 1–2. oldalán. Letöltve a http://vpk-news.ru/sites/default/files/pdf/VPK_08_476.pdf honlapról 2017. június 30-án.

utal az ún. „Arab Tavasz” eseményeire, amikor is – megítélése szerint külföldi hatalmak beavatkozásának nyomán – erősnek tűnő rendszerek hetek, vagy néhány hónap leforgása alatt tűntek el a történelem süllyesztőjében. A szerző az oroszok sajátos terminológiáját alkalmazza, amikor az Arab Tavaszt és a más helyeken kitört elégedetlenségi mozgalmakat „színes forradalmaknak” titulálja.²

Itt érdemes utalni arra, hogy orosz vezérkari főnökként (Putyin személyesen nevezte ki 2012-ben) nyilvánvalóan nem fogalmazhat meg más politikai nézetet, mint a hivatalos Putyini álláspont. Másrészt azt is meg kell jegyezni, hogy az orosz diplomácia teljesen jogosan érezte magát becsapva a líbiai nyugati beavatkozás kapcsán, hiszen az ENSZ-mandátum,³ amelyet Oroszország tartózkodásával támogatott, nem beszélt a NATO harci gépeinek a líbiai hadsereg elleni támadásáról, vagy a Kadhafi-rezsim megbuktatásáról. Azonban, mint ismeretes, a határozat 4. és 5. pontja a civilek minden eszközzel való védelmét taglalja, a nyugati államok pedig ezt értelmezték a katonai beavatkozás jogi alapjának.⁴

Visszatérve Geraszimov munkájára, már annak bevezetésben tetten érhető az oroszok megítélése, miszerint a 2010–2012-es észak-afrikai és közel-keleti arab elégedetlenségi mozgalmak külföldi hatalmak beavatkozására vezethetők vissza. Másrészt a tábornok itt azonosul Putyin észjárásával és gondolatmenetével.

Putyin gondolkodási módját nyilván meghatározta az a sokk, hogy leomlott a Berliini Fal, a szovjet csapatoknak az NDK-ból ki kellett vonulniuk, és át kellett élnie a Szovjetunió összeomlását. Vélhetően ez az oka annak, hogy mindenhol konspirációt sejt, kémeket lát, külföldi hatalmak beavatkozását sejtje a népmozgalmak mögött.

Geraszimov az Arab Tavasz eredményeit elég egyoldalúan jellemzi, hiszen azokat *polgárháborúként*, *humanitárius katasztrófaként* határozza meg. (Ez nyilvánvalóan igaz Líbia, Jemen és Szíria esetében, de egyszerűen figyelmen kívül hagyja a más országokban elért demokratikus változásokat. Ismeretes, hogy Tunézia demokratikus állam lett, Algériában, Jordániában és Marokkóban az ellenzék és a kormányzat kompromisszuma következtében új, demokratikusabb, nagyobb szabadságjogokat biztosító alkotmányokat fogadtak el.)

A tanulmány „Az Arab Tavasz leckéi” című gondolatsorral folytatódik. Ennek első részében azt fejtegeti, hogy az Arab Tavasz eredményei a valódi háborúk által okozott pusztításokhoz hasonlatosak. Ezzel összefüggésben kijelenti, hogy a háború

2 A „színes forradalmak” tipikusan orosz terminológia, amely utal a 2004-es ukrajnai narancssárga, a 2003-as grúz rózsaszín, és a 2010-es iráni zöld forradalomnak nevezett, kormányellenes tüntetés-sorozatokra. Úgy tűnik, az oroszok mindig és mindenhol a külföldi hatalmak beavatkozását sejtik az autokratia, korrump kormányok elleni tömegmozgalmak mögött, tagadva az adott országban élők saját szabadság iránti vágyát. Szergej Sojgu, jelenlegi védelmi miniszter a 2014. májusában tartott Moszkvai Nemzetközi Biztonsági Konferencia kijelentette, hogy „a színes forradalmak egyre inkább a hadviselés formáját öltik, és a hadviselés törvényei szerint alakulnak” és a színes forradalmak amerikai külpolitikai célok elérését szolgálják”. Dmitry Gorenburg: Moscow Conference on International Security 2014, part 1: The plenary speeches May 29, 2014. Letöltve a <https://russiamil.wordpress.com/2014/05/29/moscow-conference-on-international-security-2014-part-1-the-plenary-speeches/> honlapról 2018. június 1-jén.

3 Az ENSZ BT 2011. március 17-én elfogadott 1973-as számú határozata.

4 UN Security Council SC/10200, 17 March 2011. Letöltve 2018. augusztus 31-én a <https://www.un.org/press/en/2011sc10200.doc.htm#Resolution> honlapról.

szabályai változtak, a nem katonai módszerek szerepe (amelyek jelentősége bizonyos esetekben messze felülmúlta a fegyverek erejét) a politikai és stratégiai célok elérésében nőtt.

Az orosz vezérkari főnök szerint a hangsúly a széleskörűen alkalmazott politikai, gazdasági, információs, humanitárius és más, nem katonai jellegű módszerek felé tolódik el, amelyeket a lakosság heves kormányzat-ellenes tiltakozásával párhuzamosan valósítanak meg. Mindezek összekapcsolódnak a titkos katonai műveletek, a speciális erők és az információs megtévesztő tevékenységek alkalmazásával, miközben a katonai erő nyílt alkalmazására békefenntartó, válságkezelési műveletek formájában, a konfliktusok lezárása érdekében kerül sor.

Ezek után azt a kérdést veti fel, hogy tulajdonképpen mi a modern háború, és milyen feladatokra kell a fegyveres erőket felkészíteni, illetve azoknak milyen eszközzel kell rendelkezniük. Geraszimov úgy vélekedik, hogy e kérdések megválaszolása határozza meg, milyen irányban kell fejleszteni a fegyveres erőket. Úgy látja, hogy a korszerű irányítási technológiáknak és irányítási módszereknek, valamint az integrált hírszerzési-informatikai közegnek köszönhetően növekszik a mobil harccsoportok alkalmazásának hatékonysága, így a harctevékenységek dinamikusabbá és eredményesebbé váltak.

E felvezetés után –, hivatkozva az Egyesült Államok 1991-es *Sivatagi Vihar*, és 2003-as *Iraki Szabadság* műveleteire (nem említve a műveletek koalíciós jellegét), – egy logikai bukfenccel eljut a Líbia elleni nyugati beavatkozáshoz. Ez utóbbiról azt állítja, hogy eklatáns példája a nem katonai eszközök (tengeri blokád, tiltott repülési zónák létrehozása, a felkelők magáncégek általi támogatása stb.) alkalmazásának.⁵ (Valamilyen okból ennél az állításainál megfelelnek arról a tényről, hogy a tengeri blokád és a tiltott repülés zónát is katonai erők hozták létre, valósították meg.) A fejezetet azzal zárja, hogy felszínesek az ismereteink az aszimmetrikus hadviselésről, ezen a helyzeten a Hadtudományi Akadémiának kutatásokkal és elméletek kidolgozásával kell segítenie.

A következő fejezetben a hadtudomány feladatait igyekszik meghatározni. Bevezetésként a Nagy Honvédő Háborúra, az afganisztáni és a csecsen-háborúkra emlékeztet. A modern hadviselés egyik jellemzőjeként a robotizációt és a pilótanélküli repülőeszközök alkalmazását jelöli meg és szerinte a közeli jövőben teljesen robotizált katonai alakulatokat lehet létrehozni. A továbbiakban azt a kérdést feszegeti, hogyan lehet egy ilyen robotizált ellenség ellen felvenni a harcot, és milyen robotokra van szüksége az orosz hadseregnek, milyen hadászati tevékenységre van szüksége a jövőben a fegyveres erőknek? Ez utóbbi tekintetében szükségesnek tartja

5 A magán biztonsági cégek líbiai megjelenésére és a lázadók számára nyújtott támogatásra nem találtam bizonyítékot, ellenben arra igen, hogy Kadhafi nagyszámú külföldi zsoldost fogadott fel hatalmának megtartására. *Lásd:* The Guardian: Has Gaddafi unleashed a mercenary force on Libya? 22/02/2011. Letöltve 2018. július 30-án <https://www.theguardian.com/world/2011/feb/22/gaddafi-mercenary-force-libya> honlapról. A legismertebb amerikai biztonsági magánvállalkozás, a Black Water tevékenységére az Arab Tavasz időszakában, egyedül az Egyesült Arab Emírátsok tekintetében találtam bizonyítottakat. I. Michaels, Jon D.: Private military firms, the American precedent, and the Arab Spring. Jun 22, 2012. Letöltve a http://psm.du.edu/media/documents/related_resources/michaels_private-military-firms-american-precedent-and-arab-spring.pdf honlapról 2018. július 30-án

az orosz légi-kozmosz védelem rendszereinek létrehozását, kijelenti azt is, hogy a vezérkar már dolgozik ezen, de szükséges a Hadtudományi Akadémia aktív részvétele is ebben a munkában.

Mindezek után visszatér az Arab Tavasz eseményeihez. Úgy vélekedik, hogy az információs hadviselés nagy, aszimmetrikus lehetőségeket biztosít az ellenség harci képességeinek csökkentésében, és felveti az állami struktúrák kibernetikus támadások elleni védelmének fontosságát. (Érdekes, hogy itt az Észtország elleni 2007-es, az interneten keresztül megvalósított, kormányzati rendszereket ért orosz kiber támadást nem hozza fel példaként.)

Ezek után (a líbiai Bengháziban lévő amerikai konzulátus 2012-es megtámadása, a kalózkodás felerősödése stb. kapcsán) felveti az állam külföldön lévő érdekei fegyveres védelmének fontosságát. Ezzel kapcsolatban leszögezi, hogy a védelemről szóló törvény 2009-es kiegészítése lehetővé teszi a fegyveres erők külföldön történő alkalmazását, annak módjai, módszerei azonban még nem kidolgozottak. Hozzáteszi, hogy az orosz fegyveres erők külföldi alkalmazása egyik lehetséges formájának a békefenntartó, béketeremtő műveleteket tartja.

Itt kell leszögezni, az orosz felfogás a békefenntartó műveletek tekintetében nem feltétlen esik egybe a nyugati értelmezéssel. Ismeretes, hogy 1994 óta, mind a mai napig orosz csapatok állomásoznak Dél-Oszétiában, Transznyitriában vagy éppen Abháziában Grúzia beleegyezése, a Független Államok Közösségének mandátuma, és/vagy az ENSZ Biztonsági Tanácsának felhatalmazása nélkül. Az is lényeges, hogy az orosz csapatok asszisztáltak az etnikai tisztogatásokhoz, a grúzok tömeges megöléséhez, elűldözéséhez (ami Abházia esetében a lakosság 40%-t jelentette) és az már fel se merül, hogy a menekült grúzok visszatérését megoldják.⁶

Az orosz vezérkari főnök értelmezése szerint a béketeremtéshez tartoznak a speciális műveletek, a humanitárius, a kimentő, az evakuációs műveletek és az egészségügyi kordonok létrehozása. Hozzá teszi azonban azt is, hogy ezeknek a tartalma nincs meghatározva. Itt egy logikai ellentmondást vélek felfedezni, hiszen ha az említett tevékenységek tartalma nincs meghatározva, akkor mi alapján sorolta be ezeket a béketeremtés tevékenységi körébe? Majd egy újabb logikai bukfenccel, meghatározza a béketeremtés feladatait, amelyek – szerinte – a harcoló felek szétválasztása, a békés lakosság mentése, a békés élet feltételeinek megteremtése. Szükségesnek tartja mindezen problémák tudományos feldolgozását.

A következő fejezet témájának a *terület-ellenőrzést* választotta. Ennek bevezető mondatában kijelenti, hogy a modern konfliktusok egyik fő aktualitását a lakosság, a kommunikációs létesítmények védelme képezi az ellenség speciális erőinek tevékenysége ellen. Úgy véli, ezeket a feladatokat a területvédelmi erőknek kell megoldaniuk. Majd azzal folytatja, hogy a megváltozott körülmények miatt az ellenség diverzans, felforgató és terrorista erői elleni fellépéshez az állam valamennyi elnyomó szervezetének összehangolt alkalmazására van szükség.

6 Vladimir Socor: Russia's strange „peacekeeping” operation in Abkhazia. Eurasia Daily Monitor, Volume 5, issue 85., 05 May 2008. Letöltve a <https://jamestown.org/program/russias-strange-peacekeeping-operation-in-abkhazia/> honlapról 2018. augusztus 1-én.

Geraszimov jelzi, hogy folyik az ezzel a kérdéssel foglalkozó munka a vezérkarban. Ennek a kidolgozó munkának az alapját a területvédelem szervezésének újszerű megközelítése képezi, amely felveti a védelemről szóló törvény módosítását. A törvénytervezet elfogadása pontosítani fogja a területvédelmi erők irányítási rendszerét, törvényesen megerősíti más fegyveres erők és állami szervezetek helyét, szerepét, és felelősségét a területvédelemben.

A hadtudománnyal szemben az az elvárás, hogy alapvető fontosságú javaslatokat dolgozzon ki a különböző típusú erők és eszközök alkalmazásának módjára a területi védelem feladatainak végrehajtása érdekében, és segítsen alkalmassá tenni azokat az ellenség terrorista, diverzáns erői elleni, a modern körülmények között megvalósuló harcra.

Meglátása szerint az Afganisztánban és Irakban végrehajtott katonai tevékenységek tapasztalatai azt mutatják, hogy szükség van (más minisztériumok tudományos szervezeteivel együtt) az orosz fegyveres erők konfliktusok utáni rendezésben való részvétele módjának kidolgozására, beleértve a feladatok listáját, a csapatok tevékenységének sajátosságait, valamint a katonai erő alkalmazásának korlátait is.

A legfontosabb feladatnak azt látja, hogy ki kell dolgozni a döntéshozatali rendszereket támogató tudományos és módszertani eszközrendszert, amelynek figyelembe kell vennie a csapatok összefegyvernemi jellegét. Ezzel együtt, fel kell tárni a különböző alárendelt csapatok integrált lehetőségeit, kombinált képességeit, majd rámutat arra, hogy a jelenlegi műveleti modellek ezt nem teszik lehetővé, és új modellekre van szükség.

A konfliktusok jellegének változásai új követelményeket fogalmaznak meg a harc mindenoldalú biztosítási rendszereivel szemben és ez a tudományos tevékenységeknek egy olyan iránya, amelyről nem szabad megfeledkezni.

Geraszimov cikke utolsó fejezetének az *Elméleteket nem lehet parancsra létrehozni* címet adta. Ebben hangsúlyozza, hogy nem lehet a mai hadtudomány helyzetét a II. világháború kitörése előttivel összehasonlítani. Kijelenti, hogy a II. világháború időszakában nem voltak kandidátusok, doktorok és hadtudományi iskolák, azonban voltak fanatikusok, mint például Georgij Isszerszon, aki kiadta *A harc új formái* című könyvét. Isszerszon egy gondolatát is idézi, amely szerint „A háború már nem kezdődik hadüzenettel, hanem a már korábban felvonultatott haderők harcbevetésével. A mozgósítás és a felvonulás már nem a hadüzenet utáni időszakhoz tartozik, mint ahogy az 1914-ben volt, hanem fokozatosan, észrevétlenül hajtják végre.” Úgy véli, vérrel fizetett azért az ország, amiért nem vették figyelembe Isszerszon megállapítását.

Ennél a résznél – úgy velem – Geraszimov nem hajlandó, a putyinista Oroszországban manapság már újra istenként tisztelt Sztálint kritizálni.⁷ Azt a Sztálint, akit maga Putyin is a legnépszerűbb személynek tekint az oroszok számára.⁸ És nem

7 David Filipov: For Russians, Stalin is the ‘most outstanding’ figure in world history, followed by Putin. Washington Post, 26, June 2017. Letöltve a https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/06/26/for-russians-stalin-is-the-most-outstanding-figure-in-world-history-putin-is-next/?utm_term=.00d74e64eda1 honlapról 2018. augusztus 1-jén.

8 John Stackhouse: Mass Disruption: Thirty Years on the Front Lines of a Media Revolution. Random House Canada, ISBN: 978-0-345-81583-5, 284. o.

hajlandó elismerni azokat a tényeket sem, amelyek Németország Szovjetunió elleni támadását lehetővé tették, a háború első periódusában pedig jelentős szovjet katonai veszteségeket idéztek elő. Szemet huny olyan közismert tények felett, mint a Vörös Hadsereg lefejezése,⁹ és a hírszerzési jelentések teljes mértékű figyelmen kívül hagyása.¹⁰

A továbbiakban arra a következtetésre jut, hogy elfogadhatatlan az új eszmék, és a nem szabványos megközelítések hadtudományi szempontból történő elutasítása, másrészt elfogadhatatlan a gyakorlati szakemberek megvető hozzáállása a hadtudományhoz. Végezetül kijelenti, hogy bármennyire is erős az ellenség, bármennyire tökéletes a hadereje és a fegyveres harc során alkalmazott eszközrendszere, mindig van gyenge pontja, ezért sebezhető, és így van lehetőség a megfelelő ellentevékenységekre.

Véleménye szerint, nem szükséges a nyugati tapasztalatok átvétele és a vezető országokhoz való felzárkózás, hanem azon kell dolgozni, hogy az oroszok a saját módszereikkel ériék el a vezető pozíciót és ebben hadtudománynak jelentős szerepe van. (Meglévő ez a kijelentés, hiszen korábban már hivatkozott az afganisztáni és iraki háború, nyilvánvalóan nem orosz tapasztalataira.)

Hivatkozik Alexander Svechinre, aki azt írta: „Nagyon nehéz megjósolni a háború helyzetét. Minden háború esetében szükség van egy speciális stratégiai viselkedés kialakítására, minden háború különleges eset, amely saját speciális logikát és nem sablonok alkalmazását követeli meg.” (Véleményem szerint, eléggé nehéz lenne ezt a gondolatot nem Clausewitznek tulajdonítani.¹¹) Végül kijelenti, hogy ezt a megközelítést kell alkalmazni a jelen konfliktusaiban is. A háború jellegével kapcsolatban számos feladatot kell a vezérkarnak és a hadtudománynak megoldania, amelyhez együttműködésre van szükség köztük.¹²

Következtetések a Geraszimov-cikk elemzése alapján

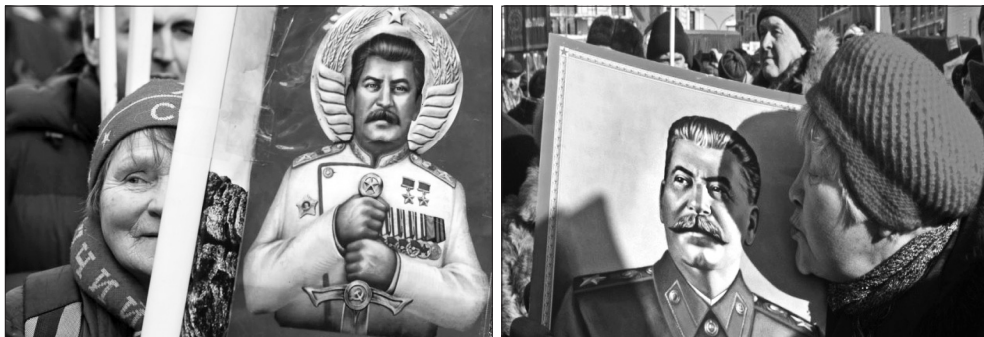
Az 1896 szót tartalmazó munka egyetlen egy alkalommal sem említi a „hibrid háború” vagy „hibrid hadviselés” kifejezéseket, ugyancsak nem tartalmazza a doktrína kifejezést sem. Geraszimov munkáját inkább egy hidegháborús nyelvvezetre emlékeztető, a hadtudomány művelőinek szánt, kutatandó célokat, feladatokat,

9 Sztálin, 1937–1938 között mintegy 40 000, különböző rendfokozatú katona ellen indított koncepciók pereket, és ezek során kb. 7000 katonai vezetőt ítélték halálra. http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1937_junius_11_-sztalin_megkezd_i_a_nagy_tisztogatast_a_voros_hadseregben/

10 Ismeretes, hogy Richard Sorge, szovjet kém Japánban szinte napra pontosan kiderítette a német támadás időpontját, amit azonban Sztálin figyelmen kívül hagyott. Montefiore, Simon Sebag: Sztálin – A Vörös Cár udvara. Alexandra Kiadó (2009), Budapest. ISBN 9789633706916, 354. o.

11 Clausewitz a háború természetét elemezve arra jutott, hogy az folyamatosan változó, ezért egy színét váltó kaméleonhoz hasonlította. I. Clausewitz, Carl von: A háborúról. Göttinger Kiadó, Veszprém, 1999. (a könyv az 1917-es második magyar nyelvű kiadás reprintje) 33–34. o. Erről részletesebben lehet olvasni Jobbágy Zoltán: Clausewitz és a kaméleon színe. (Aszimmetrikus hadviselés) MHTT, Budapest, Hadtudomány, 2015. évi elektronikus szám. 4–7. o. Letöltve a 2018. augusztus 30-án http://mhtt.eu/hadtudomany/2015/2015_elektronikus-1_JOBAGY_ZOLTAN.pdf honlapról.

12 A Geraszimov-cikk tartalmaz kettő ábrát is, amelyek azonban cikkben már leírtakhoz képest nem tartalmaznak új információt.

Az orosz kommunista párt tagjainak demonstrációja 2015 május 1-jén Moszkvában¹³

elméleti fejtegetéseket tartalmazó cikként lehet meghatározni és nem egy ún. „hibrid háborút” meghirdető katonai doktrínaként. Más Geraszimov írásokból kiderül az is, hogy az oroszok a hibrid háborút nyugati találmánynak tartják, amit a nyugatiak Szíriában ki is próbáltak.¹⁴

Úgy gondolom, érdemes megjegyezni, hogy az orosz katonai vezetésnek természetesen követnie kell a Putyini politikai irányvonalat. Ezért különösen fontos, hogy Szíria esetében hangsúlyozzák, hogy ők a törvényes szír kormányt védik a terroristák, és a nyugatiak által megszervezett és felfegyverzett, törvényellenesen lázadó csoportok ellen.¹⁵ Magyarázatot kell adni arra, hogy miért vannak orosz csapatok Szíriában, miért halnak meg orosz katonák a háborúban és miért támogatják a saját népe ellen is vegyifegyvert bevető, Asszad-rezsimet.¹⁶

Érdekes az is – és ez is az orosz mentalitást tükrözi, – hogy az amúgy is rendkívül kevés hivatkozással ellátott cikk (a szövegben összesen kettő idézet, és kettő utalás található az orosz védelmi törvényre); véletlenül sem említ egyetlen egy nyugati

13 A képek letöltve a <http://houstoncommunistparty.com/joseph-stalins-popularity-among-russians-continues-to-increase-reaching-16-year-high/> és a <https://www.voanews.com/a/stalin-putin-russia/3112458.html> honlapokról 2018. június 1-jén.

14 Timothy Thomas, Dr Harold Orenstein: General Of Army Valery Gerasimov, Chief of General Staff of Russian Federation Armed Forces: Contemporary Warfare and Current Issues for the Defense of the Country. Published by U.S. Army Combined Arms Center, Fort Leavenworth USA. November-December 2017, Military Review, vol.97, no.6., 22. o. és 25. o., Letöltve 2018. augusztus 01-én a <https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/military-review/Archives/English/Contemporary-Warfare-and-Current-Issues-for-the-Defense-of-the-Country.pdf> honlapról.

Érdekes, hogy maga Geraszimov ebben a cikkében a hibrid háború kifejezést még kiforratlannak, értelemnek tartja és úgy véli, azt egyértelműen az USA és a NATO-országok alkalmazzák, mert ez (véleménye szerint) nem esik az agresszió fogalma alá. Uj. 25. o.

15 Валерий Герасимов начальник Генерального штаба Вооруженных Сил РФ, генерал армии: Гибридная война требует высокотехнологического оружия и научного обоснования. 07 марта 2016, Опубликовано на Еженедельник Военно-промышленный курьер, 2. o. 2. fejezet. Letöltve a <https://vpk-news.ru/issues/29579> honlapról 2018. július 30-án.

16 Third report of the Organization for the Prohibition of Chemical Weapons-United Nations Joint Investigative Mechanism. S/2016/738/, Security Council UN, 24 August 2016., 8–10. o., Letöltve 2018. augusztus 1-jén a <https://undocs.org/S/2016/738> honlapról.

elemzőt vagy munkát, helyette kettő orosz, a hadtudomány klasszikusai között nem jegyzett, még orosz szempontból is, inkább második vonalba tartozó személytől idéz.

Fontosnak tartom azt is, hogy megvilágítsuk azt az orosz belső politikai helyzetet, amelyben cikk született. Meggyőződésem, hogy a néhány száz szavas munkát nem szabad kiszakítani a nem feltétlenül a nyugati logika mentén működő orosz társadalmi viszonyokból, és csak azokkal szoros összefüggésben szabad vizsgálni és megítélni.

Geraszimov olyan országban él, ahol az emberi jogokat semmibe veszik és az emberi élet nem számít, ahol a politikai ellenfelekkel való fizikai leszámolásnak komoly hagyományai vannak. Az is világos számára, hogy az orosz lakosság lélekszáma folyamatosan csökken, és a felnőtt férfi lakosság haláleseteinek mintegy fele az alkoholizmussal van összefüggésben.¹⁷ Továbbá, hogy Oroszországban gyakorlatilag nincs sajtószabadság¹⁸ és a korrupciót állami szinten valósítják meg.¹⁹

Megítélésem szerint, a cikkből kisugárzik az orosz haza féltése, az aggodalom és a tanácstalanság abban a tekintetben, hogy neki, mint az Oroszország biztonságáért felelős katonai vezetőnek kell majd egy esetlegesen az országon belül kitörő zavargást, tömegmozgalmat vagy akár felkelést is kezelnie. Ezért próbál meg segítséget és tanácsot kapni a hadtudomány művelőitől.

Végezetül fel kell tegyük az a kérdést is, hogy lehet-e doktrínának tekinteni Geraszimov cikkét? Az Orosz Föderáció jelenlegi katonai doktrínáját 2014. december 25-én hagyta jóvá Vlagyimir Putyin. A doktrínát 2015 decemberében részben kiegészítették. A mintegy 40 oldalas dokumentum – ahogy ez egy doktrínától elvárható – tisztázza az alkalmazott fogalmakat, meghatározza Oroszország katonai fenyegetéseit és azokra adandó katonai válaszokat, a haderő szervezeti felépítését, a mozgósítás és fegyverzetfejlesztés kérdéseit.²⁰ Mindezt jól átgondolt struktúrában és csiszolt szövegezéssel. Ha összehasonlítjuk Geraszimov cikkével, egyértelmű, hogy mind tartalmi, mind formai szempontok szerint nem beszélhetünk egy új hadviselési formát, vagy doktrínát meghirdető dokumentumról. (Megjegyzem, az érvényben lévő orosz katonai doktrína sem használja a *hibrid hadviselés* vagy a *hibrid háború* kifejezést.)

17 Ismeretes, hogy az orosz lakosság létszáma 1993-ban 148 millió volt, mára ez 142 millió, és ezen a negatív tendencián a Krímből és Ukrajnából áttelepülők sem változtattak. Tulip Mazumdar: Vodka blamed for high death rates in Russia. BBC News, 31 January 2014. Letöltve 2018. augusztus 11-jén <https://www.bbc.com/news/health-25961063>, adatok letöltve a 2018. augusztus 11-jén a <http://demographymatters.blogspot.com/2010/02/more-on-russias-population-trend.html>, és a <https://whitelocust.wordpress.com/2011/07/31/-world-doomed-by-demographic-decline-and-economic-collapse/> honlapokról.

18 A Freedom House 2017-es adatai (hasonló adatok hosszú évekre visszamenőleg) a Sajtószabadság 100-as skáláján (100 a legrosszabb érték) 83-s értékkel rendelkezik, jellemzők az újságírók elleni támadások, gyilkosságok és a cenzúra. Ezzel a világ 199 értékelt országából a 180. legrosszabb helyen áll. Freedom House Freedom Press Russia, 2017., Letöltve a <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2017/russia> honlapról 2018. június 30-án.

19 Transparency International 2017-es adatai szerint a világ 180 értékelt országából a 135. legrosszabb. Letöltve a <https://www.transparency.org/country/RUS> honlapról 2018. június 30-án.

20 The Military Doctrine of the Russian Federation, Letöltve a <https://rusemb.org.uk/press/2029> honlapról 2018. június 30-án.

Azzal a véleményemmel, hogy amely szerint Geraszimov szándéka az volt a cikkével, hogy az orosz hadtudósok figyelmét a következő konfliktusok kihívásaira irányítsa, teljesen összecsengő következtetésre jutott Roger N. McDermott is.²¹ McDermott, az Eurázsia kutatására szakosodott washingtoni Jamestown Alapítvány Oroszország és Közép-Ázsia Védelmi és Biztonsági Tanulmányok Intézetének igazgatója, és az alapítvány vezető kutatója a fenti témában. Húszéves kutatásai alatt közel száz, Oroszországgal, illetve és Közép-Ázsiával foglalkozó, katonai, biztonsági témájú könyvet és mintegy 250 tanulmányt publikált. Az oroszul folyékonyan beszélő McDermott a Külföldi Katonai Tanulmányok Hivatalának is, valamint a dán Nemzetközi Tanulmányok Intézetének is vezető kutatója. Több tudományos lap szerkesztőbizottságának tagja, többek között a „Journal of Power Institutions in Post-Soviet Societies” kiadványnak is.²²

Véleményem szerint McDermott a téma valódi szakértőjeként, arra is rámutat, (ami korrelál a Geraszimov-cikkről szóló elemzésem eredményével), miszerint, Geraszimov nem hirdette meg az orosz hibrid háború elméletét. Továbbá, hogy a NATO-tagországok kormányainak jobban meg kell ismerniük és érteniük Oroszország belső katonai viszonyait, védelemről és biztonságról való orosz gondolkodást²³

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Valerij Geraszimov: Cennošty nauki v predvigenii (ЦЕННОСТЬ НАУКИ В ПРЕДВИДЕНИИ). Megjelent a Voenno-promyšlennyi kurier (Hadipari Hírek) 2015 március 5-ei, 8.évfolyam 476.számában. Moszkva, Oroszország. 1–2. o. Letöltve a http://vpk-news.ru/sites/default/files/pdf/VPK_08_476.pdf honlapról 2017. június 30-án.
- Dmitry Gorenburg: Moscow Conference on International Security 2014. part 1: The plenary speeches May 29, 2014. Letöltve a <https://russiamil.wordpress.com/2014/05/29/moscow-conference-on-international-security-2014-part-1-the-plenary-speeches/> honlapról 2018. június 01-én.
- The Guardian: Has Gaddafi unleashed a mercenary force on Libya? 22/02/2011. Letöltve 2018. július 30-án <https://www.theguardian.com/world/2011/feb/22/gaddafi-mercenary-force-libya> honlapról.
- Michaels, Jon D.: Private military firms, the American precedent, and the Arab Spring. Jun 22, 2012. Letöltve a http://psm.du.edu/media/documents/related_resources/michaels_private-military-firms-american-precedent-and-arab-spring.pdf honlapról 2018. július 30-án.
- Margarete Klein and Kristian Pester: Russia's Armed Forces on Modernisation Course. Progress and Perspectives of Military Reform, Stiftung Wissenschaft und Politik (German Institute for International and Security Affairs) Comments. 2014, Vol 09. Berlin. Germany. ISSN 1861-1761. 2. o.
- Jobbágy Zoltán: Clausewitz és a kaméleon színe. (Aszimmetrikus hadviselés) Hadtudomány, 2015. évi elektronikus szám, 4., 7. o. Letöltve a 2018. augusztus 30-án. http://mhht.eu/hadtudomany/2015/2015_elektronikus-1_JOBAGY_ZOLTAN.pdf honlapról.

-
- 21 US Army War College: Parameters 46. Vol.1 Spring 2016. Carlisle, Pennsylvania, USA, 98. o., ISSN 0031-1723
Letöltve a <http://publications.armywarcollege.edu/pubs/3301.pdf> honlapról 2018. július 30-án.
- 22 Jamestown Foundation: Roger McDermott.
Letöltve a <https://jamestown.org/analyst/roger-mcdermott/> honlapról 2018. július 30-án.
- 23 US Army War College: Parameters 46. Vol.1 Spring 2016. Carlisle, Pennsylvania, USA, 107. o., ISSN 0031-1723 Letöltve a <http://publications.armywarcollege.edu/pubs/3301.pdf> honlapról 2018. július 30-án.

- Timothy Thomas – Dr. Harold Orenstein: General Of Army Valery Gerasimov, Chief of General Staff of Russian Federation Armed Forces: Contemporary Warfare and Current Issues for the Defense of the Country. Published by U.S. Army Combined Arms Center, Fort Leavenworth USA. November-December 2017, Military Review, vol.97, no. 6., 22. o. és 25. o.
- Tulip Mazumdar: Vodka blamed for high death rates in Russia. BBC News, 31 January 2014, Letöltve 2018. augusztus 11-én <https://www.bbc.com/news/health-25961063>, honlapról.
- John Stackhouse: Mass Disruption: Thirty Years on the Front Lines of a Media Revolution. Random House Canada, ISBN: 978-0-345-81583-5, 284. o.
- Montefiore, Simon Sebag: Sztálin – A Vörös Cár udvara. Alexandra Kiadó, 2009, Budapest. ISBN 9789633706916, 354. o.
- The Military Doctrine of the Russian Federation. Letöltve a <https://rusemb.org.uk/press/2029> honlapról 2018. június 30-án.
- US Army War College: Parameters 46. Vol.1 Spring 2016. Carlisle, Pennsylvania, USA., 98. o., 107. o., ISSN 0031-1723
Letöltve a <http://publications.armywarcollege.edu/pubs/3301.pdf> honlapról 2018. július 30-án.